

AICART, Francesc. *La recerca arqueològica a Llagostera. Llagostera: Ajuntament de Llagostera, 2019. 155 pàgs. [15 x 21].*

La història de l'arqueologia com a ciència, fins a dates relativament recents, és majoritàriament el relat de les activitats d'un grup d'amateurs que amb més o menys capacitats, formació i cura posaren al descobert i donaren a conèixer el nostre patrimoni soterrat. Una prova fefaent d'això és el fet que, en el cas espanyol, fou una ciència que entrà molt tardanament a la Universitat –no hi hagué cap càtedra fins a principis del segle XX–, i quan finalment es regulà el seu ensenyament encara, durant força temps, depengué dels erudits locals tant per explorar els jaciments com per excavar-hi, atès que els primers professionals sortits de les institucions d'ensenyament superiors eren pocs i es trobaven absolutament mancats de recursos humans i materials. En conseqüència, aquells que dugueren el pes de les investigacions arqueològiques, primer com a protagonistes i posteriorment com a simples ajudants, foren els historiadors aficionats, els erudits locals i els col·leccionistes d'antiguitats. Certament, dins d'aquest grup hi havia de tot, des de simples espoliadors amb veritables tendències fetitxistes, a veritables estudiosos del passat que dugueren les seves intervencions d'una manera curiosa i detallada. Malauradament, l'arqueologia actual sovint oblida aquests modestos, contradictoris i, perquè no dir-ho, heroics inicis. Pet tot això, s'ha de valorar molt positivament que la “VIII beca Esteve Fa i Tolsanas”, que cada dos anys atorga l'Ajuntament de Llagostera amb l'objectiu de promocionar la recerca en el camp de les humanitats i ciències socials dins l'àmbit territorial d'aquesta població, hagi recaigut en l'estudi proposat pel Dr. Francesc Aicart, un dels millors experts de les comarques de Girona en la historiografia de l'arqueologia.

En aquesta l'obra se'ns descriu, d'una manera clara i documentada, com s'inicià l'interès per l'estudi de l'arqueologia en el municipi llagosterenc a finals del segle XIX. En concret, s'hi destaca la figura del religiós mossèn Josep Gelabert i Rincón (1859-1936), home amb grans inquietuds culturals, sobretot centrades en els camps de l'excursionisme i la geologia (fou soci del Centre Excursionista de Catalunya i de la *Real Sociedad Española de Historia Natural*). Alhora, també sentia un gran interès per l'arqueologia, activitat que combinava a la perfecció amb les seves dues altres aficions. Tot i que no fou un gran investigador ni divulgador si destacà com a educador. Per exemple, fou el principal impulsor de la creació d'un museu-biblioteca a la població. I, a més, tingué la capacitat de traslladar aquesta afició a diversos joves del municipi, com Josep Calvet i Amat (1899-1999), que esdevingué la baula d'unió entre els aficionats a l'arqueologia d'abans de la Guerra Civil i els que prengueren el relleu a partir dels anys seixanta. Curiosament, la primera publicació clarament arqueològica sobre Llagostera no fou obra de Gelabert sinó d'un jove alemany, Alfred Klaebisch, que com tants altres compatriotes seus treballava per aquestes dates en una empresa surera de la zona. Aquest excavà, amb escàs criteri arqueològic, diversos jaciments de la població com les

coves d'en Rissec i d'en Ruïra (1919) i edità poc després una breu i, actualment, quasi desconeguda publicació sobre aquestes actuacions. La mort de Gelabert i la revolta militar del 1936 marcà una aturada, com en tantes altres coses, en la recerca arqueològica a la població; tot i que no s'ha d'oblidar que durant aquest conflicte es produí una breu revifalla del museu-biblioteca, que fou puntualment instal·lat a la confiscada Torre Albertí. A la pràctica, la recerca no es repregué fins a mitjan anys cinquanta, en part pel retorn de l'exili de Josep Calvet i en part per l'aparició de nous aficionats a l'arqueologia, liderats per l'erudit local Esteve Fa i Tolsanas. En aquest període prengué una gran importància la col·laboració entre aquests i alguns arqueòlegs ja professionals, com Miquel Oliva i Prat (1922-1974), que van saber aprofitar el magnífic material humà que se'ls oferia per donar una forta empenta a les investigacions. Tot això permeté que, entorn de l'any 1966, tingués lloc un veritable esclat de la investigació arqueològica a la vila de Llagostera, que es féu evident amb la descoberta de jaciments com el de Maiena o la creació del Centre d'Estudis de Llagostera, que malgrat la seva breu vida ha deixat un llegat històric de gran valor.

En resum, ens trobem davant una obra que descriu d'una manera àgil i entenedora l'impacte cultural produït dins d'un territori molt concret, la població de Llagostera, per la difusió de l'interès cap a l'estudi i recol·lecció d'objectes arqueològics. Sens dubte, és una història local, però magníficament emmarcada i documentada, que demostra la importància de les petites investigacions perquè, cal no oblidar-ho, són aquestes les que permeten donar una base ampla i segura als nostres coneixements i bastir una veritable ciència històrica.

LLUÍS BUSCATÓ I SOMOZA
(Servei de Monuments de la Diputació de Girona)

Traducción de la reseña anterior:

La historia de la arqueología como ciencia, hasta fechas relativamente recientes, consiste básicamente en el relato de las actividades de un grupo de amateurs que con más o menos capacidades, formación y cuidado pusieron al descubierto y dieron a conocer nuestro patrimonio oculto. Una prueba de ello consiste en el hecho de que, en el caso español, fue una ciencia que entró muy tardíamente en la Universidad -no hubo ninguna cátedra hasta principios del siglo XX-, y cuando finalmente se reguló su enseñanza aún, durante bastante tiempo, dependió de los eruditos locales tanto para explorar los yacimientos como para excavar en ellos, dado que los primeros profesionales salidos de las instituciones de enseñanza superior eran pocos y se hallaban absolutamente carentes de recursos humanos y materiales. En consecuencia, aquellos

que llevaron el peso de las investigaciones arqueológicas, primero como protagonistas y posteriormente como simples ayudantes, fueron los historiadores aficionados, los eruditos locales y los coleccionistas de antigüedades. Lo cierto es que dentro de este grupo había de todo, desde simples expoliadores con verdaderas tendencias fetichistas, hasta verdaderos estudiosos del pasado que llevaron a cabo sus intervenciones de una manera curiosa y detallada. Desgraciadamente, la arqueología actual a menudo olvida estos modestos, contradictorios y porque no mencionar-lo, inicios heroicos. Por dicho motivo, debemos valorar muy positivamente que la “VIII beca Esteve Fa i Tolsanas”, que cada dos años otorga el Ayuntamiento de Llagostera con el objetivo de promocionar la investigación en el campo de las humanidades y ciencias sociales dentro del ámbito territorial de esta población, haya recaído en el estudio propuesto por el Dr. Francesc Aicart, uno de los mejores expertos de las comarcas de Girona en la historiografía de la arqueología.

En esta obra se describe, de un modo claro y documentado, como se inició el interés por el estudio de la arqueología en el municipio de Llagostera a finales del siglo XIX. En concreto, se destaca la figura del religioso capellán Josep Gelabert i Rincón. (1859-1936), hombre con grandes inquietudes culturales, sobre todo centradas en los campos del excursionismo y la geología (fue socio del Centre Excursionista de Catalunya y de la *Real Sociedad Española de Historia Natural*). Asimismo, también sentía un gran interés por la arqueología, actividad que combinaba a la perfección con sus otras dos aficiones. A pesar de que no fue un gran investigador ni divulgador, destacó como educador. Por ejemplo, fue el principal impulsor de la creación de un museo-biblioteca en la población. Y además, tuvo la capacidad de trasladar esta afición a diversos jóvenes del municipio, como Josep Calvet i Amat (1899-1999), que se convirtió en el punto de unión entre los aficionados a la arqueología de antes de la Guerra Civil y los que tomaron relieve a partir de los años setenta. Curiosamente, la primera publicación claramente arqueológica sobre Llagostera no fue obra de Gelabert sino de un joven alemán, Alfred Klaebisch, que como tantos otros compatriotas suyos trabajaba por estas fechas en una empresa de corcho de la zona. Este excavó, con escaso criterio arqueológico, diversos yacimientos de la población, como las Cuevas de Rissec y de Ruïra (1919) y editó poco después una breve y, actualmente, casi desconocida publicación sobre estas situaciones. La muerte de Gelabert y la revuelta militar de 1936 marcó un paro, como en otras tantas cosas, en la investigación arqueológica en la población; a pesar de que no debemos olvidar que durante este conflicto se produjo un breve resurgimiento del museo-biblioteca, que fue puntualmente instalado en la confiscada Torre Alberti. En la práctica, la investigación no se reprendió hasta mediados de los años cincuenta, en parte por el retorno del exilio de Josep Calvet y en parte por la aparición de nuevos aficionados a la arqueología, liderados por el erudito local Esteve Fa i Tolsanas. En este período obtuvo una gran importancia la colaboración entre estos y otros arqueólogos profesionales, como Miquel Oliva i Prat (1922-1974), que supieron aprovechar el magnífico material humano que se les ofrecía para dar un fuerte empujón a las investigaciones. Todo ello permitió que, alrededor el año 1966, tuviera lugar un verdadero estallido de la investigación arqueológica en la población de Llagostera, que

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

ISSN: 0537-3522

CEHI- Universitat de Barcelona (abril 2020)

se hizo evidente con el descubrimiento de yacimientos como el de Maiena o la creación del Centre d'Estudis de Llagostera, que a pesar de su vida breve ha dejado un legado histórico de gran valor.

En resumen, nos hallamos ante una obra que describe de un modo àgil y entendedor el impacto cultural producido dentro de un territorio muy concreto, la población de Llagostera, para la difusión del interés hacia el estudio y recolección de objetos arqueológicos. Sin lugar a dudas, es una historia local, pero magníficamente enmarcada y documentada, que demuestra la importancia de las pequeñas investigacions porque, no debemos olvidarlo, son éstas las que permiten dar una base amplia y segura a nuestros conocimientos y tejer una verdadera ciencia histórica.

LLUÍS BUSCATÓ I SOMOZA
(Servei de Monuments de la Diputació de Girona)